

Т. В. Гаман*

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Усвідомлення того, що інформація є головним джерелом управління, суспільного розвитку та рушієм прогресу полягає в усвідомленні необхідності становлення та подальшого розвитку в Україні інформаційного суспільства. Суспільства, в якому головним ресурсом є інформація і весь спектр суспільних відносин у різних сферах діяльності (політиці, економіці, освіті, культурі, дозвіллі, особистому житті тощо) ґрунтується на широкому використанні сучасних інформаційних технологій. Як зазначається в Окінавській хартії глобального інформаційного суспільства, «інформаційне суспільство дає змогу людям ширше використовувати свій потенціал та реалізувати свої наміри. Необхідно зробити так, щоб інформаційні технології слугували досягненню сталого економічного зростання, підвищенню добробуту суспільства, стимулювали соціальну злагоду та повністю реалізовували свій потенціал з метою зміцнення демократії, відповідального управління, миру та стабільності. Досягнення цієї мети потребує вироблення ефективних національних та міжнародних стратегій»¹.

Розвиток в Україні інформаційного суспільства неможливий без підвищення ролі інформації, інформаційних ресурсів (у формі електронних даних), динамічного розвитку інформаційних технологій, глобальної комп'ютерної мережі Інтернет та доступу до неї широкого кола користувачів, що потребує захисту інформації, яка циркулює в комп'ютерних та інформаційних мережах.

Загально визнано, що інформація — це фундаментальна основа та загальна властивість Всесвіту, яка існує незалежно від нас у просторі й часі². Інформація є найважливішим джерелом влади, предметом управлінської праці, так було і буде завжди. Не випадково темі інформації в державному управлінні, її різним аспектам, серед яких інформаційне забезпечення, інформатизація, становлення інформаційного суспільства, інформаційна безпека, захист інформації тощо, присвячують свої роботи вчені: І. В. Арістова³, І. Л. Бачило⁴, Т. А. Береза⁵, К. Беляков⁶, В. М. Брижко, В. Д. Гавловський⁷, М. Я. Швець⁸, І. Б. Жилиєв⁹,

© Гаман Т. В., 2007

* старший викладач кафедри державного управління та місцевого самоврядування, кандидат наук з державного управління

¹ Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: // <http://www.e-ukraine.biz/ukraine7.html>.

² Роль інформації у формуванні ринкової економіки: Монографія / Ю. Бажал, В. Бакуменко, І. Бондарчук та ін. / За заг. ред. І. Розпугенка. — К.: К.І.С., 2004. — С. 126.

³ Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: Монографія / За заг. ред. О. М. Бандурки. — Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. — 368 с.

⁴ Бачило І. Л., Лопатин В. Н., Федотов М. А. Інформаційне право / Под ред. Б. Н. Топорнина. — СПб.: Юридический центр Пресс, 2001. — 789 с.

⁵ Береза Т. А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти / Інформаційне суспільство. Шлях України. — 2004. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.isu.org.ua

⁶ Беляков К. Організаційно-правові проблеми формування державної інформаційної політики України // Право України. — 2004. — № 10. — С. 16-19.

⁷ Гавловський В. Д., Цимбалюк В. С. Інформаційне право: Навч.-методич. комплекс. — К., 1999. — 183 с.

⁸ Брижко В., Цимбалюк В., Швець М. Юридичні та організаційні основи побудови системи інформатизації в Україні // Правова інформатика. — 2005. — № 1 (5). — С. 18-31; Брижко В. М., Цимбалюк В. С. та ін. Інформаційне суспільство. Дефініції. — К., 2002. — 220 с.

⁹ Жилиєв І. Б. Законодавчі ініціативи 2005 року з врегулювання суспільних відносин в інформаційній та інформаційно-телекомунікаційній сферах (станом на 14.07.2005 р.) // Парламентські слухання з розвитку інформаційного суспільства в Україні (21 вересня 2005 р.). — К., 2005. — С. 20-23; Журавський В. С., Родіонов М. К., Жилиєв І. Б. Україна на шляху до інформаційного суспільства / За заг. ред. М. З. Згуровського. — К.: Політехніка, 2004. — 484 с.

І. М. Ібрагімова¹⁰, Р. А. Калюжний¹¹, Н. Р. Нижник¹², Г. П. Ситник¹³, В. С. Цимбалюк¹⁴, С. А. Чукут¹⁵, В. О. Шамрай¹⁶ та ін.

Різні аспекти державної інформаційної політики знайшли своє відображення в інших роботах. Так, З. Балабаєва досліджувала роль інформаційної політики в процесі демократичних перетвореннях в Україні¹⁷, Т. Дейнеко — перспективи і наслідки розвитку інформаційної політики України¹⁸, О. Додонов, О. Литвиненко, С. Янішевський вивчали інформаційну політику органів державної влади, напрями її удосконалення¹⁹, І. Ібрагімова розглядала інформаційну політику крізь призму національної безпеки²⁰, О. Кіреєва вважає, що формування інформаційної політики України — шлях до інтеграції у світове співтовариство²¹, Г. Почепцов, С. Чукут видали навчальний посібник “Інформаційна політика”²², О. Литвиненко досліджувала теорію і практику захисту інформаційного простору²³, О. Сахаренко вивчала проблеми державної інформаційної політики в розрізі інформатизації та відкритості²⁴.

Метою даної публікації є актуалізація проблематики питань державної інформаційної політики щодо захисту інформації як виду (складової) інформаційної діяльності в контексті подальшої розбудови інформаційного суспільства в Україні та визначення можливих напрямків їх вирішення.

¹⁰ Ібрагімова І. Забезпечення доступу до державної інформації // Вісник Української академії державного управління. — 2000. — № 2. — С. 27-34; Ібрагімова І. Інформаційна політика крізь призму національної безпеки // 36. наук. пр. УАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — Вип. 1. — С. 26-40.

¹¹ Інформаційне забезпечення управлінської діяльності в умовах інформатизації: організаційно-правові питання теорії і практики. Монографія / За ред. Р. А. Калюжного та В. О. Шамрая — К., 2002. — 296 с.; Калюжний Р., Гавловський В., Цимбалюк В., Гуцалюк М. Питання концепції реформування інформаційного законодавства України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.security.ukrnet.net/modules/>; Швець М., Калюжний Р., Гавловський В., Цимбалюк В. Інформаційне законодавство України: концептуальні основи формування // Право України. — 2001. — № 7. — С. 88-91.

¹² Нижник Н. Р., Леліков Г. І. Інформаційні технології в структурах державної служби [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bezpeka.com/library/asp/asp_9.html.

¹³ Ситник Г. П., Олуйко В. М. Організаційно-правові засади забезпечення національної безпеки України: Навчальний посібник. — Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2005. — 236 с.

¹⁴ Цимбалюк В. С. Інформаційне право та інформаційна безпека. — К., 2001. — 230 с.; Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін.; За ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного, П. В. Мельника. — К.: Знання, 2004. — 274 с.

¹⁵ Чукут С., Литвиненко О. Інформаційна політика: Навчальний посібник. — Ч. 2. — К.: Вид-во НАДУ, 2003. — 100 с.

¹⁶ Шамрай В. О. Правове забезпечення інформаційної безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pc.ufe1.ukrsat.com/konf2000/txhtml/security/shamraj_tez.html

¹⁷ Балабаєва З. В. Роль информационной политики в демократических преобразованиях в Украине // Развитие демократии та демократична освіта в Україні: Мат. II міжн. наук. конф. (Одеса, 24-26 травня 2002 р.) / Укладач Л. Марголіна. — К.: Ай Бі, 2003. — С. 495-503.

¹⁸ Дейнеко Т. Необхідність, перспективи і наслідки розвитку інформаційної політики України // Молода нація. — 2000. — Спец. вип. — С. 133-138.

¹⁹ Додонов О., Литвиненко О., Янішевський С. Інформаційна політика органів державної влади: напрями удосконалення // Стратегії розвитку України: теорія і практика. — К., 2002. — С. 636-649.

²⁰ Ібрагімова І. Інформаційна політика крізь призму національної безпеки // 36. наук. пр. УАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — Вип. 1. — С. 26-40.

²¹ Кіреєва О. Формування інформаційної політики України — шлях до інтеграції у світове співтовариство // 36. наук. пр. УАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2003. — Вип. 2. — С. 546-558.

²² Почепцов Г., Чукут С. Інформаційна політика: Навчальний посібник. — Ч. 1. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 88 с.

²³ Литвиненко О. Інформаційний простір та його захист: теорія і практика [Україна] // Віче. — 2000. — № 10. — С. 119-127; Литвиненко О. В., Бінко І. Ф., Потіха В. М. Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України: Монографія. — К.: ІМВКУ ім. Т. Шевченка, 1998. — 145 с.

²⁴ Сахаренко О. Деякі проблеми державної інформаційної політики // Інформатизація та відкритість влади як засоби демократизації суспільства: Матеріали “круглого столу”. — К.: Альтерпрес, 2003. — С. 125-131.

Питання розбудови інформаційного суспільства як основи відкритого громадянського суспільства, нового типу демократичного суспільства є надзвичайно актуальним сьогодні у світі. Інформаційне суспільство відрізняється від суспільства, у якому домінують традиційна промисловість і сфера послуг тим, що інформація, знання, інформаційні послуги й усі галузі, пов'язані з їхнім виробництвом (телекомунікаційна, комп'ютерна, телевізійна тощо), зростають більш швидкими темпами, а також є джерелом нових робочих місць і стають домінуючими в економічному розвитку²⁵.

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства. Це діяльність всевітньо відомої школи з кібернетики, формування на початку 90-х років минулого століття концепції та програми розвитку інформатизації, підготовка і наявність широкого кола фахівців із інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), математики, кібернетики, створення різноманітних виробництв у сфері ІКТ, існування розгалуженої нормативно-правової бази з питань інформатизації²⁶.

Виникає питання, чому, маючи, начебто, все необхідне, Україна посідає одне із останніх місць у Європі по застосуванню інформаційно-телекомунікаційних технологій (за результатами парламентських слухань із розвитку інформаційного суспільства в Україні, що відбулись 21 вересня 2005 р.)²⁷.

Необхідна політична воля. На нашу думку, саме держава, застосовуючи політичні механізми, повинна взяти на себе провідну роль у подальшому розвитку інформаційного суспільства, розробити правила та моделі ефективної суспільної комунікації. У той же час ефективні механізми інформаційних технологій у політиці повинні не допустити монополізації інформації окремими представниками влади. В Україні вироблення національної програми впровадження принципів інформаційного суспільства перебуває на етапі розвитку, ще є багато невіршених питань, відвертих прорахунків, які не можуть залишатися непоміченими.

Більшість населення країни (біля 71 %) не вміє користуватись комп'ютером, Інтернет використовують всього 10 % жителів, серед яких більша частина мешкає в столиці та обласних центрах²⁸. За іншими джерелами, регулярно користуються мережею Інтернет близько 7 % (3,4 млн. осіб)²⁹. Не випадковим є твердження, що "... цифрове відставання України від країн Заходу наближається до цифрової прірви"³⁰.

Проте спроби держави у виправленні існуючого становища не можуть залишитися поза увагою. Прийнята Національна програма інформатизації³¹ ще в 1998 році, низка інших законів щодо інформаційної сфери, серед яких Закони України: "Про інформацію" (1992 р.)³², "Про друковані засоби масової інформації

²⁵ Информационное общество и государство [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.tunis.tver.su/begin/newuser/state.html>.

²⁶ Про затвердження Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки: Проект Закону України від 16.12.2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступа: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=26771.

²⁷ Парламентські слухання з розвитку інформаційного суспільства в Україні (21 вересня 2005 року) / Збірка доповідей та інформаційних матеріалів. — К., 2005. — С. 17.

²⁸ Благонравин М. Успеть в мировую сеть // Эксперт — 2005. — № 37. — С. 24.

²⁹ Ралдугін Є. Інформаційне суспільство в Україні: виклик часу // Державне управління в Україні: реалії та перспективи: 36. наук. пр. / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — С. 191.

³⁰ Благонравин М. Успеть в мировую сеть // Эксперт — 2005. — № 37. — С. 24-27.

³¹ Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 р. // ВВРУ. — 1998. — № 27-28. — Ст. 181.

³² Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // ВВРУ. — 1992. — № 48. — Ст. 650.

(пресу) в Україні” (1992 р.)³³, “Про науково-технічну інформацію” (1993 р.)³⁴, “Про державну таємницю” (1994 р.)³⁵, “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” (1994 р.)³⁶, “Про інформаційні агентства” (1995 р.)³⁷, “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” (1997 р.)³⁸, “Про електронний цифровий підпис” (2003 р.)³⁹, “Про електронні документи та електронний документообіг” (2003 р.)⁴⁰, розроблено проект Закону України “Про затвердження Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки” (прийнятий за основу 21.02.2006 р.)⁴¹ тощо.

Окремої уваги заслуговують Укази Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” (2000 р.)⁴² та “Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій” (2005 р.)⁴³. В останньому указі вперше визначено, що одним із пріоритетів державної політики є розвиток в Україні інформаційного суспільства та впровадження новітніх інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя; уряду доручено сформулювати національну стратегію розвитку інформаційного суспільства та розробити план її реалізації.

Проте аналіз нормативно-правових актів України дає змогу погодитись із висновком українських вчених В. С. Цимбалюка, В. Д. Павловського, В. В. Гриценка, що роль органів влади у формуванні державної інформаційної політики у межах розвитку інформаційного суспільства в нашій країні чітко не визначена. Функції і повноваження органів державного управління визначаються фрагментарно, ситуативно⁴⁴. Чинна законодавча база повинна врегульовувати всі питання діяльності суб’єктів щодо здійснення інформаційної політики та розбудови інформаційного суспільства в Україні. Становлення інформаційного суспільства не можливе без дієвого впровадження державної інформаційної політики.

В умовах розвитку процесів формування національних інформаційних ресурсів їх поширення, споживання, збереження, створення надійної системи інформаційної безпеки формується державна інформаційна політика як складова соціально-економічної політики держави, що визначає основні завдання, цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави в інформаційній сфері.

³³ Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. // ВВРУ. — 1993. — № 1. — Ст. 1

³⁴ Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. // ВВРУ. — 1993. — № 33. — Ст. 345.

³⁵ Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. // ВВРУ. — 1994. — № 16. — Ст. 93.

³⁶ Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // ВВРУ. — 1994. — № 31. — Ст. 286.

³⁷ Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. // ВВРУ. — 1995. — № 13. — Ст. 83.

³⁸ Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23.09.1997 р. // ВВРУ. — 1997. — № 49. — Ст. 299.

³⁹ Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22.05.2003 р. // ВВРУ. — 2003. — № 36. — Ст. 276.

⁴⁰ Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. // ВВРУ. — 2003. — № 36. — Ст. 275.

⁴¹ Про затвердження Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки: Проект Закону України від 16.12.2005 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=26771.

⁴² Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 р. // ОВУ. — 2000. — № 31. — Ст. 1300.

⁴³ Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій: Указ Президента України від 20.10.2005 р. // Урядовий кур’єр. — 2005. — № 207.

⁴⁴ Основи інформаційного права України: Навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Павловський, В. В. Гриценко та ін.; За ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного, П. В. Мельника. — К.: Знання, 2004. — С. 142-143.

Розглядаючи питання інформаційної безпеки як складової державної інформаційної політики важливо наголосити на взаємозв'язку даних понять із поняттям національної безпеки та важливості формування на її основі загальнодержавної політики. На нашу думку, взаємозв'язок цих категорій обумовлюється, в першу чергу, публічністю діяльності державних органів та вектором цієї діяльності, що спрямовується на забезпечення національної безпеки.

Закон України “Про інформацію” (ст. 6) визначає сутність, головні напрями і способи реалізації державної інформаційної політики⁴⁵. Саме інформаційна політика стає основним засобом вираження позиції держави і управління соціальними процесами під час переходу нашої країни в іншу формацію — до інформаційного суспільства⁴⁶. Подальша розбудова інформаційного суспільства в окремо взятій державі залежить від засад інформаційної політики всередині держави.

Україна має реальні можливості для побудови інформаційного суспільства завдяки високому інтелектуальному потенціалу, розвиненому бізнес-середовищу в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, але за умови наявності реальної державної підтримки. Виконання такого масштабного багатогранного завдання потребує гармонійного поєднання зусиль держави, громадянського суспільства, професійних об'єднань, бізнесу тощо.

Стосовно ситуації на регіональному рівні, то місцеві органи державної влади мають максимально сприяти створенню в найкоротший термін відповідних економічних, технічних, організаційних, правових та інших умов для забезпечення широкого доступу громадян, навчальних закладів, наукових установ, органів місцевого самоврядування до мережі Інтернет, сприяти процесам інформатизації та реалізації прав громадян на доступ до інформації тощо. Певні досягнення на шляху відкритості та повноти доступу до інформації в нашій країні є, але очевидно, що якщо Україна хоче зберегти і збільшити свою світову значимість, то дуже важливим є “системність, цілеспрямованість, продумана, чітка стратегія розвитку, і головне — свідоме конструктивне бажання змін на краще у розвитку інформаційного суспільства”⁴⁷. У цьому процесі звичайно необхідно враховувати Декларацію принципів та Плану дій, прийнятих на Всесвітніх зустрічах на вищому рівні з питань інформаційного суспільства (Женева, грудень 2003 р.; Туніс, листопад 2005 р.) та рекомендації парламентських слухань із цих питань, прийнятих Верховною Радою України (вересень 2005 р.), а також аналіз сучасного стану використання інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах практичної діяльності в Україні.

Не викликає сумніву, що на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства інформаційна діяльність відіграє у системі державного управління визначальну роль, а інформація є одним із основних багатств держави та її стратегічним національним ресурсом, який потребує захисту.

Проте в базовому Законі України “Про інформацію”, на якому ґрунтується інформаційне законодавство України, “захист інформації” не визначений як окремий вид інформаційної діяльності. В ст. 14 даного закону визначені лише такі види інформаційної діяльності як одержання, використання, поширення та зберігання інформації, де за основу взяті інформаційні процеси, що здійснюються під час інформаційної діяльності.

⁴⁵ Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. // ВВРУ. — 1992. — № 48. — Ст. 650.

⁴⁶ Беляков К. Організаційно-правові проблеми формування державної інформаційної політики України // Право України. — 2004. — № 10. — С. 16.

⁴⁷ Шевчук О. Б., Голобуцький О. П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути. — К.: ЗАТ «Атлант UMS», 2001. — С. 56.

Розбудова інформаційного суспільства пов'язана з загальною інформатизацією, динамічним розвитком інформаційних ресурсів саме в формі електронних даних, повсюдним використанням новітніх інформаційних технологій, збільшенням числа користувачів глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, провадженням програм електронного урядування тощо, що вимагає захисту інформації. Тому ми не можемо залишити поза увагою таку складову інформаційної діяльності як “захист інформації”.

Зрозуміло, що використання та впровадження сучасних інформаційних технологій викликає низку проблем, серед яких поширення комп'ютерних вірусів, несанкціоноване проникнення в інформаційні системи з метою “скачування”, модифікації, спотворення чи знищення інформації. Зазначені проблеми можливо вирішити лише на загальнонаціональному, державному рівні, тому що захист інформації — це одна з основних складових національної інформаційної безпеки⁴⁸.

Одними із стратегічних напрямів діяльності органів державної влади щодо забезпечення національної безпеки є: поширення в суспільній свідомості ідей патріотизму, солідарності, спільної історичної мети та історичної долі нації, осмислення її представниками власних інтересів та готовності їх захищати; культивування державницької ідеології, створення та розвиток державних інститутів, здатних захистити загальнонаціональні інтереси, гарантувати стабільний та ефективний розвиток суспільства; законодавче та організаційне забезпечення функціонування механізму державної влади, підвищення авторитету всіх гілок влади; забезпечення високого рівня довіри населення до вданих структур; розширення інтеграційних процесів у всіх сферах діяльності держави тощо⁴⁹.

В умовах формування інформаційного суспільства головною проблемою щодо національної інформаційної безпеки є дещо технократичний підхід у державному управлінні до захисту інформації. Хоча одним із визначальних гарантів як національної інформаційної безпеки, так і ефективної державної інформаційної політики є рівень інформаційної культури суспільства, проблематично розраховувати на високу ефективність забезпечення захисту інформації при низькій інформаційній культурі, правовій та інформаційній безграмотності громадян, недостатньому рівні підготовки кадрів, здатних вести активну боротьбу з комп'ютерними злочинами тощо.

Органи державної влади, зокрема, повинні зосередити свою увагу не тільки на технічному захисті власних інформаційних мереж, а й на розробці нових організаційних підходів та заходів із метою уникнення зазначених проблем.

Пропонуємо поняття “захист інформації” розглядати як комплекс правових, організаційних, інформаційно-телекомунікаційних засобів і заходів, спрямованих на запобігання несанкціонованим діям щодо інформації.

До визначених у Законі України “Про інформацію” чотирьох основних видів інформаційної діяльності: одержання, використання, поширення та зберігання — пропонуємо додати такий вид інформаційної діяльності як захист інформації.

Результати даного наукового дослідження були використані при підготовці законопроекту “Про внесення змін до Закону України “Про інформацію” (щодо захисту інформації), номер реєстрації № 9167 від 23.02.2006 р., які спрямовані на узгодження положень базового Закону України “Про інформацію” відповідно

⁴⁸ Гурковський В. І. Взаємовідносини органів державної влади у сфері забезпечення інформаційної безпеки України: організаційно-правові питання // Вісн. УАДУ. — 2003. — № 3. — С. 27-32.

⁴⁹ Ситник Г. П., Олуйко В. М. Організаційно-правові засади забезпечення національної безпеки України: Навчальний посібник. — Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2005. — С. 190-191.

до положень спеціальних Законів: “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”⁵⁰, “Про основи національної безпеки України”⁵¹ у частині захисту інформації. Відповідно отримано узагальнюючий висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, що за результатами розгляду у першому читанні даний законопроект може бути взятий за основу.

Реальна оцінка існуючого стану, процесів організації, управління, охорони, захисту та регулювання суспільних інформаційних відносин у контексті інформаційної безпеки виходить на рівень головних проблем національної безпеки і є самостійним соціальним феноменом, що заслуговує на окреме глибоке дослідження та вивчення.

Інформаційне забезпечення, створення належного інформаційного ресурсу, проблеми впровадження нових інформаційних технологій та захисту інформації в контексті розвитку інформаційного суспільства — це не тільки актуальні теоретичні проблеми. Визначальним на сьогодні є практичне, прикладне використання новацій інформаційної сфери. Грамотне, кваліфіковане їх застосування дозволить впливати на політичні, економічні, правові процеси та забезпечить реалізацію державних інтересів.

Стаття рекомендована до друку кафедрою державного управління та місцевого самоврядування Хмельницького університету управління та права (протокол № 10 від 13 квітня 2007 року)

⁵⁰ Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. // ВВРУ. — 1994. — № 31. — Ст. 286.

⁵¹ Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // Урядовий кур’єр. — 2003. — № 139.